

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Lublinie

LLU.410.17.1.2025

**Pani
Karina Czyżewska
Lubelski Wojewódzki Inspektor
Jakości Handlowej Artykułów Rolno-
Spożywczych**

ul. Nowy Świat 3
20-418 Lublin

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/25/035 Działania organów państwa w zakresie importu owoców

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Wojewódzki Inspektorat Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych w Lublinie, ul. Nowy Świat 3, 20-418 Lublin (dalej: WIJHARS lub Inspektorat).
Kierownik jednostki kontrolowanej	Karina Czyżewska, Lubelski Wojewódzki Inspektor Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych, od 1 sierpnia 2024 r. (dalej: Dyrektor lub Wojewódzki Inspektor). Poprzednio, tj. od 1 lipca 2020 r. do 31 lipca 2024 r. funkcję tę pełniła Agnieszka Jarosińska.
Zakres przedmiotowy kontroli	Realizacja zadań w zakresie urzędowych kontroli jakości handlowej importowanych owoców.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2022 r. do 21 listopada 2025 r., tj. do dnia zakończenia czynności kontrolnych z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Lublinie
Kontroler	Ewelina Baran-Chomiuk, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do przeprowadzenia kontroli nr LLU/103/2025 z 20 sierpnia 2025 r. (akta kontroli str. 1-5)

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia realizację w latach 2022-2025 (I półrocze) zadań przez Wojewódzkiego Inspektora w zakresie urzędowych kontroli jakości handlowej owoców importowanych z krajów trzecich. Podejmowane działania dotyczące czynności kontrolnych były zgodne z opracowanymi przez Głównego Inspektora Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych³ wytycznymi w zakresie przeprowadzania kontroli urzędowych a także wydawanymi poleceniami.

W badanym okresie Wojewódzki Inspektor przeprowadził łącznie 3686 urzędowych kontroli dotyczących jakości handlowej importowanych owoców, o których mowa w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 stycznia 2013 r. w sprawie wykazu artykułów rolno-spożywczych przywożonych z zagranicy oraz ich minimalnych ilości podlegających kontroli jakości handlowej⁴. Kontrole graniczne stanowiły 99,3% wszystkich kontroli, a łączna masa netto importowanych owoców objętych kontrolą urzędową wyniosła 70 113 898 kg.

W latach 2022-2025 (I półrocze) odnotowano spadek liczby urzędowych kontroli granicznych jakości handlowej (z 1 415 w 2022 r. do 758 w 2024 r., tj. o 46,4%) oraz

¹ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Dalej: Główny Inspektor.

⁴ Dz. U. z 2020 r. poz. 1934, ze zm. Dalej: rozporządzenie w sprawie wykazu artykułów rolno-spożywczych przywożonych z zagranicy.

masy owoców objętych kontrolą (z 26 824 343,9 kg do 14 148 459,1 kg w tym samym okresie). W ramach urzędowych kontroli jakości handlowej importowanych owoców, badaniom laboratoryjnym poddano łącznie 881 próbek. Spośród skontrolowanych próbek 58 (6,6%) nie spełniało wymagań jakości handlowej.

W 2023 r. i 2024 r. Wojewódzki Inspektor, na podstawie przeprowadzonych kontroli jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych przywożonych z zagranicy, wydał odpowiednio: 13 i 29 decyzji zakazujących wprowadzenia artykułu do obrotu (dotyczących owoców o łącznej masie netto odpowiednio: 265 600 kg i 491 520 kg).

W związku z poleceniem Głównego Inspektora w 2022 r. odstąpiono od przeprowadzania szczegółowych kontroli granicznych w celu sprawniejszego i szybszego dokonywania kontroli granicznych artykułów rolno-spożywczych pochodzących z Ukrainy⁵.

Czynności kontrolne dotyczące owoców importowanych z krajów trzecich każdorazowo obejmowały ocenę organoleptyczną⁶ oraz sprawdzenie dokumentacji towarzyszącej (sprawdzenie dokumentów umożliwiających identyfikację artykułu rolno-spożywczego, atestów jakościowych, wyników badań laboratoryjnych oraz innych dokumentów świadczących o jego jakości handlowej) dokonywanej przez inspektorów WIJHARS.

Wojewódzki Inspektor rzetelnie realizował polecenia Głównego Inspektora w zakresie przeprowadzania zleconych kontroli. Efektem jednej z kontroli doraźnej zleconej przez Głównego Inspektora było wykrycie przez WIJHARS zafałszowania kraju pochodzenia 88 000 kg maliny mrożonej i wydanie decyzji wymierzającej karę pieniężną w wysokości 56 350,96 zł.

Wojewódzki Inspektor na bieżąco przekazywał informacje oraz wykonywał zadania wynikające z porozumień zawartych z innymi organami w zakresie posiadanych kompetencji dotyczących bezpieczeństwa żywności.

Systemy informatyczne wykorzystywane w WIJHARS wspierały realizację zadań związanych z kontrolą graniczną poprzez zapewnienie rejestracji czynności, wymianę danych z Krajową Administracją Skarbową⁷ oraz przekazywanie wyników kontroli do Głównego Inspektoratu Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych⁸.

Skargi na działalność Wojewódzkiego Inspektora terminowo przekazano do Głównego Inspektora. W wyniku przeprowadzonych postępowań wyjaśniających zostały one uznane za bezzasadne.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego kontrolowanej działalności

Opis stanu
faktycznego

1. W Regulaminie organizacyjnym WIJHARS określono zadania Wojewódzkiego Inspektora, do których należał nadzór nad jakością handlową artykułów rolno-spożywczych, a w szczególności m.in. kontrola jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych w produkcji i obrocie, w tym wywożonych za granicę, dokonywanie

⁵ Pismo z 10 maja 2022 r. skierowane do Wojewódzkich Inspektorów JHARS w Rzeszowie i w Lublinie o odstępstwo od Instrukcji BKJ-01-IR-06 z 15 września 2017 r. w zakresie kontroli jakości handlowej na rynku krajowym oraz w obrocie z zagranicą – Zintegrowany System Informatyczny IJHARS.

⁶ Ocena organoleptyczna polega na ocenie jakości produktu za pomocą zmysłów, takich jak wzrok, węch, smak, dotyk i słuch.

⁷ Dalej: KAS.

⁸ Dalej: GIJHARS.

oceny i wydawanie świadectw w zakresie jakości handlowej oraz kontrola jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych przywożonych spoza państw członkowskich Unii Europejskiej oraz spoza państw członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wspólnym Handlu (EFTA) – stron umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym, w tym urzędowa kontrola graniczna tych artykułów⁹.

W strukturze WIJHARS wyodrębniono komórki organizacyjne, które odpowiedzialne były za przeprowadzanie urzędowych kontroli granicznych jakości handlowej owoców importowanych z krajów trzecich. Odpowiedzialne za nie były oddziały w: Białej Podlaskiej, Dorohusku oraz w Hrebennem. Do zadań Wydziału Kontroli, które realizowała Sekcja Kontroli Jakości Handlowej oraz Sekcja Kontroli Odrębnych, należała m.in. kontrola jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych przywożonych spoza państw członkowskich Unii Europejskiej oraz spoza państw członkowskich EFTA, kontrola warunków składowania i transportu oraz dokonywanie oceny i wydawanie świadectw w zakresie jakości handlowej.

(akta kontroli str. 13-19, 184-199)

W latach 2022-2025 (I półrocze) WIJHARS przeprowadził łącznie 3686 urzędowych kontroli dotyczących jakości handlowej importowanych owoców wynikających z rozporządzenia w sprawie wykazu artykułów rolno-spożywczych przywożonych z zagranicy, w tym:

- 3661 kontroli granicznych (1415 w 2022 r., 1269 w 2023 r., 758 w 2024 r. oraz 219 w 2025 r.), tj. 99,3% wszystkich kontroli;
- 23 kontrole planowe (dziewięć w 2022 r., trzy w 2023 r., sześć w 2024 r. oraz pięć w 2025 r.), tj. 0,6%;
- dwie kontrole doraźne (po jednej w 2023 r. i 2024 r.), tj. 0,1%.

Kontroli granicznej poddano owoce (świeże, świeże do przetwórstwa, mrożone oraz mrożone ekologiczne) o łącznej masie netto: 26 824 344 kg w 2022 r.; 25 023 183 kg w 2023 r.; 14 148 459 kg w 2024 r. oraz 4 010 911 kg w 2025 r. (w I półroczu). Kontroli granicznej podlegały głównie maliny mrożone (o kodzie CN 0811) stanowiące w ww. latach odpowiednio: 38,2%, 58,9%, 35,1% oraz 29,2% wszystkich owoców, a także pozostałe owoce mrożone jednoskładnikowe¹⁰: 24,9%, 17%, 18,6% i 29,7%.

(akta kontroli str. 200-203)

Kontrole planowe w zakresie jakości handlowej świeżych owoców importowanych z krajów trzecich dotyczyły oceny cech organoleptycznych oraz prawidłowości ich znakowania. Objęto nimi m.in.: mandarynki i wilkingi¹¹ (CN080521 o łącznej masie netto 90 kg), cytryny (CN080510 – 82 kg), ananasy (CN080430 – 26 kg), pomarańcze (CN080510 – 10 671 kg), gruszki (CN08083010 – 6428 kg).

Kontrolami doraźnymi w 2023 r. i 2024 r. objęto jedną partię czereśni o masie netto 18 kg (CN08091000) oraz cztery partie maliny mrożonej o masie netto 88 000 kg (CN0811).

(akta kontroli str. 174-179, 200-203, 217)

⁹ Zarządzenie nr 25/2024 Lubelskiego Wojewódzkiego Inspektora Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych z 25 października 2024 r. w sprawie ustalenia regulaminu organizacyjnego Wojewódzkiego Inspektoratu Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych w Lublinie. W latach 2022-2024 obowiązywały zarządzenia odpowiednio nr: 15/2021 z 10 grudnia 2021 r. oraz 24/2023 z 18 grudnia 2023 r.

¹⁰ Między innymi: mrożone jeżyny, żurawina, porzeczkę czerwone ekologiczne, czarny bez.

¹¹ Z ang. *wilking* - hybryda cytrusowa, krzyżówką mandarynki i pomarańczy gorzkiej (lub jej krzyżówki, np. tangelo).

W 2022 r. odstąpiono od pobierania prób do badań laboratoryjnych importowanych owoców w przypadku m.in.:

- 150 kontroli granicznych jagody mrożonej (CN081190),
- 541 kontroli granicznych maliny mrożonej (CN0811).

Odstąpienie od przeprowadzania kontroli granicznych w 2022 r. związane było z poleceniem Głównego Inspektora w zakresie priorytetowego traktowania kontroli granicznych artykułów rolno-spożywczych na przejściach granicznych, w związku z atakiem zbrojnym na Ukrainę¹². Odstępstwo od stosowania analizy ryzyka generowanej przez Zintegrowany System Informatyczny¹³ miało na celu sprawniejsze i szybsze dokonywanie kontroli granicznych artykułów rolno-spożywczych z Ukrainy.

Na polecenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Główny Inspektor skierował do Lubelskiego i Podkarpackiego Wojewódzkiego Inspektora pismo zobowiązujące do przeprowadzania kontroli granicznych na przejściach granicznych z Ukrainą¹⁴ na bieżąco i bez opóźnień¹⁵. Poleciał również, aby z kontroli trwającej dłużej niż pięć godzin, każdorazowo przedstawiać wyjaśnienia z zaistniałej sytuacji w cotygodniowych raportach.

(akta kontroli str. 39-41, 50-52, 204)

Wojewódzka Inspektor wyjaśniła, że w 2022 r. po agresji Rosji na Ukrainę i zamknięciu ukraińskich portów Morza Czarnego nastąpił wzmożony napływ towarów przez polskie przejścia graniczne. Pobieranie próbek do badań laboratoryjnych, zgodnie z otrzymanymi pismami, zostało przeniesione z granicy do miejsca docelowego wewnątrz kraju i tym samym ograniczono działania podejmowane na granicy. Pomimo wprowadzenia przez Głównego Inspektora odstępstw na czas wojny na Ukrainie, w przypadku każdej kontroli jakości handlowej owoców pochodzących z zagranicy pobierane były próbki do oceny organoleptycznej dokonywanej na miejscu przez inspektora.

(akta kontroli str. 42-52)

W 2025 r. Główny Inspektor zalecił zintensyfikowanie działań przez Wojewódzkiego Inspektora podczas kontroli granicznych artykułów rolno-spożywczych¹⁶. W zaleceniach wskazano na konieczność m.in. zwiększenia częstotliwości pobierania próbek do badań laboratoryjnych towarów importowanych z państw trzecich, a także rozszerzenia asortymentu artykułów rolno-spożywczych, z których pobierano próbki do badań laboratoryjnych.

(akta kontroli str. 156-157)

W trakcie oględzin przejścia drogowego w Dorohusku stwierdzono, że Oddział WIJHARS w tym przejściu granicznym posiadał wspólną z innymi inspekcjami infrastrukturę w postaci pomieszczenia głównego z mroźnią¹⁷ oraz chłodnią¹⁸. W pomieszczeniu znajdowało się m.in. stanowisko do poboru próbek.

¹² Pismo z 10 maja 2022 r. skierowane do Wojewódzkich Inspektorów JHARS w Rzeszowie i w Lublinie o odstępstwo od Instrukcji BKJ-01-IR-06 z 15 września 2017 r. w zakresie kontroli jakości handlowej na rynku krajowym oraz w obrocie z zagranicą – Zintegrowany System Informatyczny IJHARS.

¹³ Dalej: ZSI.

¹⁴ To jest: Dorohusk-Jagodzin, Hrebenne-Rawa Ruska, Hrubieszów-Włodzimierz Wołyński oraz Korczowa Krakowiec i Medyka-Mościska.

¹⁵ Pismo nr BKJ.411.1.63.2022 z 23 sierpnia 2022 r.

¹⁶ Pismo nr BKJ.411.1.41.2025 z 19 maja 2025 r.

¹⁷ Temperatura panująca w mroźni wynosiła około minus 20 stopni Celsjusza.

¹⁸ Około 4 stopnie Celsjusza.

Budynek posiadał rampę do podjazdu dla samochodów ciężarowych (lub do wyładowywania towaru).

Oddział w Dorohusku pracował w trybie całodobowym, tj. siedem dni w tygodniu, na dwie zmiany¹⁹. Standardowo zakładano zmiany dwuosobowe²⁰. W listopadzie 2025 r. w Oddziale tym zatrudnionych było 10 osób wraz z kierownikiem.

(akta kontroli str. 212-213)

W okresie objętym kontrolą, zgodnie w wewnętrznych wytycznych, Wojewódzki Inspektor przekazywała Głównemu Inspektorowi propozycję tematów do rocznego ramowego planu kontroli na poszczególne lata objęte kontrolą²¹. Poza sugestią objęcia kontrolą suszonych owoców w planie na 2026 r., inne zgłaszane tematy nie odnosiły się do kontroli owoców importowanych.

(akta kontroli str. 28-35)

2. W okresie objętym kontrolą, w ramach urzędowych kontroli jakości handlowej importowanych owoców, przebadano łącznie 881 próbek²². Spośród nich 58, tj. 6,6% nie spełniało wymagań jakości handlowej²³.

Większość, tj. 97,3% próbek badanych w laboratorium, została pobrana podczas kontroli granicznej²⁴. Najczęściej kontrolowanym asortymentem były maliny mrożone (łącznie 260 próbek), borówka kanadyjska lub inne odmiany uprawne (170) oraz maliny świeże przeznaczone do przetwórstwa przemysłowego (145). Stwierdzone podczas kontroli granicznych nieprawidłowości najczęściej dotyczyły malin mrożonych, 43 z 54 zakwestionowanych próbek nie spełniało norm jakościowych (m.in. ze względu na obecność owoców zapleśniałych, o nietypowej formie czy też obecności owadów). Pozostałe dotyczyły jednoskładnikowych owoców mrożonych (dziewięć) oraz po jednej dla borówki kanadyjskiej i śliwki.

(akta kontroli str. 200-203)

3. Wojewódzki Inspektor terminowo realizował wytyczne oraz wiążące polecenia wydawane przez Głównego Inspektora w zakresie kontroli²⁵ jakości handlowej importowanych owoców²⁶.

W okresie objętym kontrolą w WIJHARS obowiązywały instrukcje określające procedury kontroli jakości handlowej owoców importowanych:

- BKJ-01-IR-01 Organizacja, planowanie oraz szczegółowe zasady i tryb postępowania przy wykonywaniu kontroli i oceny jakości handlowej przez pracowników IJHARS²⁷;

¹⁹ Zmiana dzienna od 7:00 do 19:00 oraz nocna od 19:00 do 7:00.

²⁰ W miesiącu objętym kontrolą, tj. w listopadzie przez siedem dni (trzy zmianyienne i cztery nocne) miały zmiany jednoosobowe.

²¹ Za wyjątkiem 2023 r. w którym Wojewódzki Inspektor nie wносила uwag do planu kontroli.

²² W 2022 r. pobrano 220 próbek, w 2023 r. – 246, w 2024 r. – 362, a w I półroczu 2025 r. – 53. Zdecydowana większość pochodziła z kontroli granicznych (odpowiednio: 211, 243, 355 i 48).

²³ W tym 54 próbki pobrane podczas granicznej kontroli (odpowiednio w latach 2023-2024: 22 i 32) i cztery podczas kontroli planowych (jedna w 2023 r. dotycząca partii pomarańczy oraz trzy w 2024 r. – pomarańczy, cytryn i gruszek).

²⁴ To jest 857 z 881. W latach 2023-2025 (I półrocze) wynosiły odpowiednio: 221, 243, 355 oraz 48.

²⁵ To jest kontroli planowych, doraźnych oraz granicznych.

²⁶ Przez definicję „jakość handlowa” rozumie się cechy artykułu rolno-spożywczego dotyczącego jego właściwości organoleptycznych, fizykochemicznych i mikrobiologicznych w zakresie technologii produkcji, wielkości lub masy oraz wymagania wynikające ze sposobu produkcji, opakowania, prezentacji i oznakowania (...).

²⁷ Z 1 lipca 2020 r., wydanie 12; z 2 maja 2022 r., wydanie 13 oraz z 10 lipca 2023 r., wydanie 14.

- BKJ-01-IR-04 Organizacja, planowanie oraz szczegółowe zasady i tryb postępowania przy wykonywaniu kontroli jakości handlowej świeżych owoców i warzyw przez pracowników IJHARS²⁸;
- BKJ-01-IR-05 Kontrola jakości świeżych owoców i warzyw, Zintegrowany System Informatyczny IJHARS (wydanie 3 z 15 września 2017 r.);
- BKJ-01-IR-06 Kontrola jakości handlowej na rynku krajowym oraz w obrocie z zagranicą, Zintegrowany System Informatyczny IJHARS (wydanie 2 z 15 września 2017 r.).

W Inspektoracie obowiązywała także procedura postępowania podczas realizacji kontroli jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych w obrocie z zagranicą przy wykorzystaniu Platformy Koordynacji i Wymiany Danych - Single Window²⁹ oraz Platformy Usług Elektronicznych Skarbowo-Celnych (PUESC).

(akta kontroli str. 158-173)

W 2023 r. Główny Inspektor polecił Wojewódzkiemu Inspektorowi podjęcie czynności kontrolnych w podmiotach skupujących oraz importujących owoce miękkie z zagranicy, z uwzględnieniem malin w zakresie jakości handlowej³⁰. Kontrolę przeprowadzono w czterech podmiotach zajmujących się przetwórstwem owoców miękkich. W jednym przypadku stwierdzono zafałszowanie produktu „malina jesienna (mrożony grys kl. 2)” co do kraju pochodzenia. W wyniku kontroli ustalono, że podmiot w okresie od 1 czerwca do 10 lipca 2023 r., kupował i sprzedawał maliny. Analiza wykazała, że cztery partie malin o łącznej masie 88 000 kg były zafałszowane co do kraju pochodzenia. Podmiot deklarował, że sprzedawane maliny były z Polski, a faktycznie pochodziły z Polski, Maroka i Ukrainy. Kontrolę zakończono wydaniem decyzji wymierzającej spółce karę pieniężną w wysokości 56 350,96 zł³¹.

(akta kontroli str. 72-77, 79-81,144)

W 2025 r. na wniosek Głównego Inspektora, w związku z napływającymi sygnałami dotyczącymi wzmożonego importu malin z Mołdawii i Ukrainy, polecono poddać weryfikacji w podmiotach importujących oraz przetwórnictwie informacje o pochodzeniu skupowanych owoców³². Inspektorzy WIJHARS przeprowadzili kontrolę u dwóch podmiotów, u których nie stwierdzono nieprawidłowości.

(akta kontroli str. 83-84)

4. Analiza 20 wybranych zgłoszeń do kontroli jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych przywożonych z zagranicy³³ oraz czterech zgłoszeń przywozu świeżych owoców z krajów trzecich³⁴ wykazała, że:

- kontrole jakości handlowej importowanych owoców pochodzących z krajów trzecich prowadzone były na podstawie art. 10 ust. 1 oraz art. 17 ust. 1 pkt. 1 lit. b ustawy o z dnia 21 grudnia 2000 r. o jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych³⁵. Podczas tych kontroli pobierano próbki do badań organoleptycznych³⁶;

²⁸ Z 7 lipca 2020 r., wydanie 10.

²⁹ Dalej: PKWD-SW.

³⁰ Pismo nr BKJ.410.12.16.2023 Z 10 lipca 2023 r.

³¹ Decyzja uprawomocniła się 14 marca 2025 r.

³² Pismo nr BKJ.410.12.8.2025 z 9 lipca 2025 r.

³³ Dwóch w 2022 r., czterech w 2023 r. ośmiu w 2024 r. oraz sześciu w I półroczu 2025 r.

³⁴ Po dwa zgłoszenia w 2022 r. i 2023 r.

³⁵ Dz. U. z 2023 r. poz. 1980., dalej: ustawa o JHARS.

³⁶ Np. opakowania kartonowe cztery sztuki po 10 kg, worki papierowe po 25 kg, skrzynia plastikowa o masie towaru 508,5 kg.

- w dziewięciu przypadkach zgłoszenia do kontroli dotyczyły maliny (świeżej i mrożonej) o łącznej masie (netto) 173,1 tys. kg pochodzącej z Ukrainy, Mołdawii oraz Maroka;
- pozostałe zgłoszenia dotyczyły: świeżych czereśni, śliwek i borówki, jagody, truskawki, wiśni (świeżej i mrożonej), czarnej porzeczki oraz mrożonej żurawiny o łącznej masie (netto) 263 tys. kg pochodzących z Ukrainy, Uzbekistanu, Mołdawii, Białorusi, Egiptu, Izraela oraz USA;
- w 15 przypadkach kontrolę przeprowadzono na przejściach granicznych w Białej Podlaskiej, Koroszczynie, Dorohusku i Hrebennem a w dziewięciu w miejscu wskazanym do kontroli (m.in. w Puławach, Karczmiskach, Rykach);
- w każdym przypadku dokumentacja zgłoszeniowa poddana została weryfikacji (m.in. faktury VAT, listy przewozowe CMR³⁷, specyfikacje produktu, certyfikaty jakości) oraz dokonano oględzin artykułów rolno-spożywczych;
- dla zgłoszeń dotyczących przywozu świeżych owoców i warzyw wydano świadectwa zgodności z normami handlowymi Unii Europejskiej;
- protokoły z kontroli spełniały wymagania określone w art. 28 ust. 2, 5 i 6 ustawy o JHARS.

Podejmowane przez Inspektorat działania dotyczące czynności kontrolnych były zgodne z opracowanymi przez Głównego Inspektora wytycznymi w zakresie przeprowadzania kontroli urzędowych.

(akta kontroli str. 53, 214-216)

W trakcie oględzin, poprzez system Single Window³⁸ do Oddziału WIJHARS wpłynął wniosek pracowników KAS o przeprowadzenie kontroli 20 ton maliny mrożonej ekologicznej podzielonej na pięć partii. Przedłożone do kontroli dokumenty zawierały: atest jakości, fakturę, dokument CMR, certyfikaty jakościowe oraz sprawozdanie z badań³⁹ przeprowadzonych na Ukrainie. Po analizie otrzymanej dokumentacji, inspektorzy przeprowadzili analizę ryzyka w Centralnym Rejestrze (CZSI), która wykazała ryzyko na poziomie średnim, tzn. nie wymagające kierowania transportu do kontroli szczegółowej (tj. do pobrania prób do badań laboratoryjnych)⁴⁰.

Auto (kabina z naczepą) załadowane było mrożonymi malinami (w formie grysu), umieszczonymi w kartonowych pudełkach na drewnianych paletach. Próbkę do badań pobrano z trzech różnych opakowań dla każdej z pięciu partii (tzn. trzy próbki jednostkowe, pobrane za pomocą stalowej szufelki) po około 200 gram towaru. Kontrolą objęto kartony znajdujące się w górnej części załadunku, natomiast dolna warstwa nie została sprawdzona. Pobrane próbki zostały rozmrożone i zbadane pod kątem organoleptycznym. Nie stwierdzono nieprawidłowości.

³⁷ Międzynarodowy list przewozowy Convention relative au contrat de transport international de marchandises par route.

³⁸ Platforma elektroniczna, mająca na celu uproszczenie i przyspieszenie procedur związanych z obrotem towarowym z zagranicą poprzez stworzenie jednego punktu kontaktu dla przedsiębiorców i organów administracji.

³⁹ Pod kątem zawartości metali ciężkich i pestycydów.

⁴⁰ Każda zgłoszona partia podlegała analizie ryzyka. System określał trzy stopnie ryzyka trzy kolory: zielony - niski, żółty - średni oraz czerwony - wysoki. Analiza ryzyka na poziomie koloru żółtego nie wymagała obligatoryjnego kierowania transportu do kontroli szczegółowej, czerwona, tak. Badany towar wykazał analizę ryzyka na poziomie średnim (żółty), na podstawie wstępnych oględzin towaru oraz otrzymanej dokumentacji, odstąpiono od szczegółowego próbkowania.

Zgodnie z wyjaśnieniami udzielonymi przez Zastępcę Wojewódzkiego Inspektora, „każda próbka spełniała wymagania jakości handlowej w związku z powyższym odstąpiono od rozładunku partii i pobrania próbek z dolnej części partii. Inspektor mając na uwadze warunki techniczne do przeprowadzenia kontroli (kontrola na środku transportu, utrudniony dostęp do wytypowania próbki z dolnej części partii), każdorazowy rozładunek towaru ze środka transportu powoduje znaczne wydłużenie czasu kontroli i generuje duże koszty. Rozładunkiem zajmują się zewnętrzne profesjonalne firmy, które nie zawsze dysponują wolnym czasem w dniu kontroli przeprowadzanej przez służby, to wszystko ma wpływ na przepustowość DPG Dorohusk⁴¹, na którym ruch odbywa się w sposób potokowy, rozładunek jest planowany w przypadkach kiedy towar budzi wątpliwości inspektorów, a każda kontrola rozpatrywana jest indywidualnie z uwzględnieniem wszystkich elementów ryzyka”.

(akta kontroli str. 212-213)

5. Szczegółowe badanie działań podejmowanych przez WIJHARS, w toku których Wojewódzki Inspektor wydał protokół niezgodności z normami handlowymi Unii Europejskiej lub decyzję administracyjną, przeprowadzono na próbie 15 postępowań kontrolnych. Stwierdzono, że:

- masa zakwestionowanych towarów wyniosła łącznie 270 212 kg (netto) i dotyczyła: maliny mrożonej (203 265 kg), borówki amerykańskiej (15 555 kg) pochodzących z Ukrainy, a także mrożonej jeżyny z Serbii oraz Bośni i Hercegowiny (51 392 kg);
- w 15 przypadkach pobrano próbki owoców do badań laboratoryjnych; od momentu zlecenia badania do laboratorium WIJHARS w Lublinie do realizacji badań upłynęło do trzech dni roboczych (w większości przypadków badania były realizowane w ciągu jednego dnia);
- w przypadku stwierdzenia niezgodności artykułów rolno-spożywczych z wymaganiami jakości handlowej lub deklaracjami producenta pobierano opłaty i informowano podmiot o ich wysokości;
- opłaty wyliczano na podstawie stawek opłat wynikających z rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 8 listopada 2022 r. w sprawie stawek opłat za czynności przeprowadzone w ramach kontroli jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych oraz prawidłowości wprowadzania do obrotu i oznakowania materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością⁴²; nie stwierdzono przypadków zaniechania wniesienia przez podmioty opłat za wykonane czynności;
- w 14 badanych przypadkach Wojewódzki Inspektor wydał decyzję zakazującą wprowadzenie partii artykułu rolno-spożywczego do obrotu, z rygorem natychmiastowej wykonalności, ze względu na niespełnianie wymagań jakości handlowej (w wyniku stwierdzenia w produktach obecności owoców zapleśniałych i o nietypowej barwie)⁴³;
- w jednym przypadku wydano protokół niezgodności z normami handlowymi Unii Europejskiej dla świeżych owoców i warzyw. Na podstawie protokołu niezgodności zakazano wprowadzenia towaru do obrotu ze względu na

⁴¹ Drogowe przejście graniczne Dorohusk.

⁴² Dz. U. z 2022 r. poz. 2354.

⁴³ Decyzje wydawano na podstawie art. 104 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2024 r. poz. 572, ze zm., dalej: Kpa), art. 30 ust. 1 ustawy o JHARS w związku z art. 21 i art. 4 ust. 1 tej ustawy oraz art. 3 ust. 3 pkt 46 ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (Dz. U. z 2023 r. poz. 1448, ze zm.).

niespełnienie wymagań dotyczących pakowania/znakowania towaru. Inspektorat przekazał tę informację do wszystkich WIJHARS w celu wykorzystania służbowego;

- w wydanych decyzjach administracyjnych, Wojewódzki Inspektor za wprowadzenie do obrotu partii owoców o niewłaściwej jakości, wymierzył kary pieniężne w łącznej kwocie 136 020,82 zł.

(akta kontroli str. 180, 214-216)

Wojewódzka Inspektor wyjaśniła, że w przypadku niewłaściwej jakości importowanych owoców, wydawana jest decyzja zakazująca wprowadzenia do obrotu. Zgodnie z instrukcją Głównego Inspektora nr BKJ-01-IR-01, jeden z egzemplarzy tej decyzji przekazywany jest do urzędu celno-skarbowego i stanowi podstawę do odmowy przyjęcia zgłoszenia celnego. Wojewódzki Inspektor po wydaniu decyzji zakazującej nie ma możliwości monitorowania zakwestionowanej przesyłki (tj. fizycznego sprawdzenia realizacji nałożonego zakazu).

(akta kontroli str. 47)

6. Zasady współpracy pomiędzy Wojewódzkim Inspektorem a innymi organami w zakresie urzędowych kontroli jakości handlowej importowanych owoców uszczegółowiono w zawartych porozumieniach⁴⁴.

Wskazano w nich główne założenia dotyczące współpracy w zakresie m.in. przekazywania informacji o nieprawidłowościach na rynku artykułów rolno-spożywczych, w szczególności podejmowania wspólnych działań w celu zwiększenia efektywności kontroli czy też wzajemnej pomocy merytorycznej w ramach sprawnego nadzoru. Inspekcje graniczne na podstawie podpisanego porozumienia zobowiązały się do współpracy w zakresie wymiany informacji i dokumentów dotyczących naruszeń przepisów⁴⁵.

(akta kontroli str. 13-19, 55-71)

Dyrektor wyjaśniła, że w przypadku stwierdzenia podejrzenia fałszowania dokumentacji lub ewentualnego unikania kontroli granicznych, Inspektorat współpracuje z właściwymi służbami granicznymi. Współpraca z KAS podczas kontroli granicznych polegała m.in. na przekazywaniu do właściwego według miejsca kontroli oddziału KAS⁴⁶ decyzji o zakazie wprowadzenia do obrotu.

⁴⁴ Z 26 września 2016 r. pomiędzy Wojewódzkim Inspektorem Transportu Drogowego w Lublinie a Wojewódzkim Inspektorem w celu zapewnienia sprawnego współdziałania w zakresie realizacji zadań ustawowych, kontroli warunków transportu artykułów rolno-spożywczych oraz jakości handlowej przewożonych artykułów rolno spożywczych na terenie województwa lubelskiego; z 16 maja 2022 r. pomiędzy Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa a Inspekcją Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych w celu umożliwienia realizacji zadań związanych z udzieleniem nadzwyczajnej pomocy dostosowawczej na rynkach owoców i warzyw, w tym przeprowadzenia kontroli dotyczących realizacji mechanizmów udzielania pomocy w ramach mechanizmu „nadzwyczajna pomoc dostosowawcza dla producentów jabłek” oraz innych mechanizmów kryzysowych na rynku owoców i warzyw; z 23 lutego 2023 r. pomiędzy Komendantem Wojewódzkiej Policji w Lublinie a Wojewódzkim Inspektorem w sprawie zasad współpracy dotyczącej zwalczania nielegalnych praktyk rynkowych; porozumienie podpisane elektronicznie w dniu 22.02.2024 r., pomiędzy Głównym Inspektorem, Wojewódzkim Inspektorem i Szefem KAS określające zasady współpracy w zakresie korzystania z PKWD - Single Window.

⁴⁵ Z 9 lipca 2019 r. pomiędzy Państwowym Granicznym Inspektorem Sanitarnym w Dorohusku, Państwowym Granicznym Inspektorem Sanitarnym w Hrebennym, Granicznym Lekarzem Weterynarii w Dorohusku i Koroszczynie, Lubelskim Wojewódzkim Inspektorem Ochrony Roślin i Nasiennictwa w Lublinie oraz Lubelskim Wojewódzkim Inspektorem Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych w Lublinie w sprawie współdziałania i współpracy w zakresie urzędowych kontroli granicznych zwierząt i towarów wprowadzanych na terytorium Unii Europejskiej.

⁴⁶ Przykładowo dla Oddziału Hrebenne było to Drogowe Przejście Graniczne Hrebenne.

Ponadto wyjaśniła, że w ramach współpracy WIJHARS z Inspekcją Sanitarną 16 maja 2024 r. zrealizowano kontrolę doraźną na rynku krajowym w zakresie owoców i warzyw.

W przypadku zgłoszenia towarów do kontroli i poinformowania importera o ich wytypowaniu do badań laboratoryjnych, Inspektorat na pisemny wniosek importera, odstępował od przeprowadzenia kontroli granicznej, a informacje o każdym wycofaniu zgłoszenia były przekazywane pozostałym Wojewódzkim Inspektoratom w celach służbowych.

(akta kontroli str. 42-52, 181-182)

W okresie objętym kontrolą Wojewódzki Inspektor nie dokonywał zgłoszeń towarów w ramach systemu wczesnego ostrzegania o niebezpiecznej żywności i paszach – RASFF⁴⁷.

(akta kontroli str. 20-27)

7. Wykorzystywany w Inspektoracie Centralny rejestr podmiotów⁴⁸ działających na rynku artykułów rolno-spożywczych prowadzony był przez Głównego Inspektora w formie elektronicznej przy użyciu systemu teleinformatycznego. Procedury dostępu do CRP określono w art. 12 a ust. 3 ustawy o JHARS. Zawarte w nim informacje wykorzystywano m.in. do przeprowadzania analizy ryzyka na rynku artykułów rolno-spożywczych i typowania podmiotów, które podlegały kontroli. System działał on-line na serwerach GIJHARS a jego użytkownikami z poziomu WIJHARS mogły być wyłącznie osoby w nim zatrudnione. Od lipca 2024 r. Inspektorat wykorzystywał również PKWD-SW, której właścicielem był Szefer KAS. Platforma służyła do elektronicznej wymiany danych i dokumentów oraz wsparcia procesu koordynacji wspólnych kontroli. Funkcjonalnością PKWD-SW był moduł obsługi wniosków KAS o konsultację. Dotyczyły one zgłoszenia w zakresie konkretnych partii towarów na granicy i informacji czy podlegały one kontroli WIJHARS. Dostęp do systemu posiadały 32 osoby pracujące w oddziałach granicznych i Lublinie. Systemy te były administrowane zewnętrznie odpowiednio przez GIJHARS i KAS. Usuwanie zaistniałych usterek i przywracanie funkcjonalności tych systemów odbywało się z poziomu administrujących urzędów. Ewentualne problemy w ich działaniu zgłaszane były na bieżąco przez pracowników WIJHARS do administratorów.

(akta kontroli str. 20-27, 158-172)

8. Zasady przyjmowania, rozpatrywania i załatwiania skarg i wniosków określone zostały w Instrukcji BSK-01-IR-01 Głównego Inspektora. Skargi na działalność Wojewódzkiego Inspektora oraz na realizację obowiązków służbowych wykonywanych przez inspektorów były składane za pośrednictwem Wojewódzkiego Inspektora i przekazywane bezpośrednio do Głównego Inspektora, zgodnie z właściwością rzeczową i w wymaganym terminie⁴⁹.

W latach 2023-2024 do WIJHARS wpłynęły cztery skargi na działalność Wojewódzkiego Inspektora (po dwie w każdym roku, w tym jedna w 2023 r. wycofana przez skarżącego oraz jedna w 2024 r. złożona przez skarżącego na pracę laboratorium). Skargi te odnosiły się do działalności Oddziałów WIJHARS w zakresie przeprowadzania granicznych kontroli na

⁴⁷ Ang. Rapid Alert System for Food and Feed (RASFF).

⁴⁸ Dalej: CRP.

⁴⁹ Art. 229 pkt 7 Kpa.

przejściu granicznym w Dorohusku. Główny Inspektor po przeprowadzeniu postępowań wyjaśniających nie stwierdził naruszeń i uznał je za niezasadne.

(akta kontroli str. 96-135)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności WIJHARS w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

IV. Uwagi i wnioski

Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag ani wniosków.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne sporządzono w postaci elektronicznej z użyciem kwalifikowanych podpisów elektronicznych.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Lublinie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Lublin, dnia 17 grudnia 2025 r.

Kontroler:

Ewelina Baran-Chomiuk
Starszy inspektor kontroli
państwowej

/podpisano elektronicznie/

**Dyrektor
Delegatury Najwyższej
Izby Kontroli
w Lublinie**

Edward Szempruch
/podpisano elektronicznie/